

Sykepleien

FAGUTVIKLING

Kombinasjonsstillinger gir studentene tettere oppfølging

Ansatte i kombinasjonsstillinger møter studentene både på høyskolen og ute i praksis. Slik knytter de teori og praksis tettere sammen og følger studentene gjennom hele studiet.

Birgitte Knædal Kristensen

Høgskolelektor og operasjonssykepleier

Avdeling for helse og velferd, Høgskolen i Østfold og Operasjonsavdelingen, Sykehuset i Østfold

Jeanette Høyem Kristiansen

Akuttsykepleier og høgskolelærer

Fag- og kompetanseavdelingen, Sykehuset Østfold HF og Fakultet for helse velferd og organisasjon, Høgskolen i Østfold

Lisbet Lid Aure

Høgskolelektor

Avdeling for helse og velferd, Høgskolen i Østfold

Veiledning

Praksisstudie

Utdanning

Kvalitet

student-nyheter

Sykepleien 2024;113(109254):e-109254

DOI: [10.4220/Sykepleiens.2024.109254](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2024.109254)

Hovedbudskap

Kombinasjonsstillinger mellom utdanning og klinikk kan styrke kvaliteten i praksisstudiene ved å knytte teori og praksis tettere sammen. Systematisk oppfølging gjennom refleksjon, simulering og tydelige vurderinger kan gi studentene bedre læringsutbytte, trygghet og forutsigbarhet. Erfaringene viser at slike stillinger fungerer som et viktig bindeledd og styrker både læringsmiljøet og samarbeidet mellom utdanningen og praksisfeltet.

I et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Østfold og Sykehuset i Østfold ble det opprettet kombinasjonsstillinger for å styrke kvaliteten på praksisstudiene for spesialsykepleierstudenter. Ansatte i kombinasjonsstilling har ett ansettelsesforhold, enten ved

høgskolen eller sykehuset. Dette skiller seg fra bistillinger, der man har to formelle ansettelsesforhold.

I prosjektet er to ansatt ved Høgskolen i Østfold og én ved Sykehuset i Østfold. Vi har de samme arbeidsoppgavene ved begge institusjonene og to formelle ledere, én på sykehuset og én på høyskolen. Stillingene er opprettet som tre 100 prosent prosjektstillinger over tre år. En sentral oppgave har vært å følge opp studentene i praksis.

Studentene har tre praksisperioder i løpet av utdanningen. Hver periode varer i ti uker og utgjør 300 timer. Til sammen utgjør praksisstudiene 45 av utdanningens 90 eller 120 studiepoeng. Vi som har kombinasjonsstillingene, er spesialsykepleiere innen akutt-, intensiv- og operasjonssykepleie.

Kombinasjonsstillinger gir bedre kontinuitet

De siste tre årene har vi prøvd ut kombinasjonsstillinger mellom høyskolen og praksisfeltet. Målet har vært å styrke kvaliteten i praksisstudiene for spesialsykepleierstudenter.

I denne artikkelen vil vi belyse hvordan man kan benytte kombinasjonsstillinger for å få en bedre kontinuitet og gi tettere oppfølging av studentene i praksis.

«Målet har vært å styrke kvaliteten i praksisstudiene for spesialsykepleierstudenter.»

Etter tre år i kombinasjonsstillingene opplever vi at samarbeidet mellom høyskole og praksisfeltet er blitt bedre. Vi opplever også mer struktur og kontinuitet i arbeidet med læringsutbyttene, og at vi har bidratt med å tette gapet mellom teori og praksis gjennom større oppmerksomhet på studentenes praksisstudier.

Erfaringene våre er i tråd med erfaringer fra andre som har prøvd ut kombinasjonsstillinger i Norge (1).

Flere studenter krever mer oppfølging

Behovet for spesialsykepleiere har økt både nasjonalt og internasjonalt. For å møte behovet økte høyskolen antall studieplasser i 2022. Nå tas det opp spesialsykepleierstudenter hvert år, mot tidligere hvert halvannet år. Det krever mer ressurser til å følge opp studenter og veiledere i praksis og sikre god kvalitet.

Det har lenge vært diskutert om lærere i sykepleierutdanningene får nok tid og har god nok tilknytning til praksisfeltet til å følge opp studentene. Lærerens rolle i praksisoppfølgingen har vært diffus og lite avklart, og det har lenge vært etterspurt støtte utover den studentene får fra praksisveilederen (1, 2).

Veiledet praksis er en viktig læringsmetode for å utvikle kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse i spesialsykepleie (3). At studentene får en god relasjon til veilederen, er avgjørende for trygghet og læring (4).

Målet bør være å få trygge studenter som tør å være aktive i egen læring (5). Læring handler om mer enn å formidle kunnskap. Studentene må selv være aktive i læringsprosessen (6).

Veiledning styrker studentenes utvikling

Det er ønskelig at studentene i større grad skal utvikle sine kliniske ferdigheter gjennom refleksjon og strukturerte læringsprosesser. Strukturert veiledning bør derfor prioriteres på spesialavdelingene og legges til rette for refleksjon (5).

Spesialsykepleiernes ferdigheter i veiledning har betydning for studentenes utvikling av en yrkesfaglig identitet som fremtidige spesialsykepleiere.

«Praksisveilederen har en viktig funksjon i studentenes læring.»

Praksisveilederen har en viktig funksjon i studentenes læring (4, 6). Derfor er det viktig å finne ut hva som stimulerer til læring hos den enkelte student, og hvordan man kan legge til rette for god læring i praksis.

Vi ønsker å belyse hvordan kombinasjonsstillinger kan bidra i dette arbeidet.

Studentene delte sine erfaringer

Som en del av prosjektets kvalitetsarbeid gjennomførte studentene på AAIO-utdanningene (akutt-, anesthesi-, intensiv- og operasjonssykepleie) jevnlig evalueringer via Nettskjema. Evalueringene var anonyme og frivillige, og det å svare ble regnet som samtykke. Formålet var å innhente studentenes erfaringer for å videreutvikle og evaluere de tiltakene som var iverksatt.

Den første evalueringen ble gjennomført våren 2023, før kombinasjonsstillingene ble etablert. Deretter ble det gjennomført tre nye evalueringer. Antall svar varierte fra 12 til 27 studenter per gang. Skjemaene inneholdt både skalaspørsmål og åpne fritekstfelt.

Vi i prosjektstillingene har gjennomført tiltakene rettet mot studentene. Samtidig er det vi som har gjennomgått og tolket resultatene fra spørreundersøkelsene. Det kan ha påvirket tolkningen av resultatene.

I denne artikkelen presenterer vi ikke alle svaralternativene. Svarene «i liten grad», «i svært liten grad» og «både/og» er utelatt av hensyn til artikkelens lengde.

Flere tiltak støttet studentene i praksis

Vi i kombinasjonsstillingene har fulgt opp studentene gjennom refleksjonsgrupper, simulering, ferdighetstrening og evalueringssamtaler. Vi har også evaluert vurderingsverktøyet Respons. Videre beskriver vi resultatene fra spørreundersøkelsen for hvert av tiltakene.

Vi har også satt i gang kompetansehevende tiltak for veilederne, men i denne fagartikkelen beskriver vi kun tiltakene rettet mot studentene (se tabell 1).

Tabell 1. Evaluering av tiltak

Tema/spørsmål	2023 vår * (n= 13)	2024 vår * (n = 19)	2024 høst * (n = 12)	2025 vår * (n = 27)
Refleksjonsgrupper – fagspesifikke	–	67 %	69 %	81 %
Refleksjonsgrupper – på tvers av studieretninger	–	61 %	54 %	63 %
Refleksjon med veileder	–	52 %	66 %	78 %
Simulering bidrar til læringsutbytte	–	63 %	71 %	85 %
Ferdighetstrening bidrar til læringsutbytte	–	73 %	75 %	78 %
Forventningene til deg som student er tydelige	58 %	72 %	77 %	89 %
Informasjon fra praksislærer	62 %	72 %	70 %	89 %
Informasjon fra praksissted	50 %	56 %	63 %	67 %

Tallene viser andel (%) som har svart «i stor grad» eller «i svært stor grad» bidro til økt læringsutbytte.

Tallene i tabell 2 viser andelen studenter som har svart «i stor grad» eller «i svært stor grad» på spørsmål om hvordan kombinasjonsstillingene har bidratt til praksisopplevelsen.

Tabell 2. Evaluering av kombinasjonsstillinger

Tema/spørsmål	2024 vår * (n = 19)	2024 høst * (n = 12)	2025 vår * (n = 27)
Kombinasjonslærer er tilgjengelig og lett å komme i kontakt med	63 %	75 %	69 %
Kombinasjonslærer følger opp studentene i praksis	56 %	67 %	63 %
Kombinasjonslærer bidrar til bedre samarbeid mellom høyskole og praksisfelt	67 %	75 %	59 %
Kombinasjonslærer bidrar til faglig utbytte for studentene	52 %	67 %	58 %
Kombinasjonslærer bidrar til struktur og oversikt i praksisperioden	49 %	58 %	61 %
Kombinasjonslærer er synlig ute i praksis	42 %	54 %	56 %

Tallene viser andel (%) som har svart «i stor grad» eller «i svært stor grad».

Kombinasjonsstillingene gir mer tid til oppfølging

Gjennom prosjektet har vi fått avsatt tid til å følge opp studentene og organisere praksis. Dette skiller seg fra vanlige lærerstillinger, der lærerne har større ansvar for studiet som helhet og for teoriundervisning, og mindre tid til praksisoppfølging.

I de åpne kommentarene beskriver studentene lærerne i kombinasjonsstillingene som trygge, tilgjengelige og faglig sterke. Flere trekker frem at det er lett å ta kontakt, og at de får raske svar på spørsmål. Enkelte etterlyser likevel enda mer fysisk tilstedeværelse og tettere oppfølging på avdelingene.

Vår erfaring er at praksisveilederne følger studentene godt opp i det daglige. Kombinasjonsstillingenes rolle er derfor først og fremst å delta i mer organiserte læringsaktiviteter, som refleksjonsgrupper, simulering og ferdighetstrening.

Det bør diskuteres videre om kombinasjonsstillingene kan bidra med flere organiserte læringsaktiviteter. Det kan gi mer struktur i arbeidet med læringsutbyttene og samtidig gjøre oss mer synlige på avdelingene.

Refleksjon utvikler studentenes kompetanse

Studentene har deltatt i refleksjonsgrupper både innenfor eget fag og på tvers av studiene. Temaene har vært ikke-tekniske ferdigheter som etikk, kommunikasjon, holdninger, teamsamarbeid og situasjonsforståelse. De fagspesifikke refleksjonene har hatt ulikt innhold og form, med temaer knyttet til det enkelte fagområdet.

Gjennom refleksjon legger vi til rette for at studentene kan bearbeide erfaringer, bli mer bevisste og utvikle kompetanse (7). Refleksjon hjelper dem med å sette ord på eget fag og bli mer bevisste på egne og andres holdninger. Bevisstgjøringen kan føre til læring som endrer praksis til det bedre, eller bekrefter at egen praksis er god (6).

Systematisk refleksjon kan bidra til bedre pasientsikkerhet og økt kvalitet. Vi har brukt SME-modellen ved etisk refleksjon (8, 9) og flere andre refleksjonsmodeller for å sikre en strukturert og målrettet refleksjonsprosess.

I en travel hverdag kan det være vanskelig for praksisveilederne å sette av tid til refleksjon. Vi i kombinasjonsstillingene har hatt mer tid til å gjennomføre slike refleksjoner med studentene.

Studentene foretrekker fagspesifikk refleksjon

Veilederne har en viktig rolle i å legge til rette for refleksjon som knytter teori og praksis sammen (6). Studentene ønsker mer tid til refleksjon med veilederen og mulighet til å reflektere over egne handlingsmetoder fremfor å kopiere veilederen (4, 7, 10). Evalueringene viser at studentene opplever refleksjonsgruppene som en viktig læringsarena (se tabell 1).

De fagspesifikke refleksjonsgruppene fikk gjennomgående høyest vurdering. Studentene beskriver dem som praksisnære og nyttige. De tverrfaglige refleksjonsgruppene fikk noe lavere

vurdering. Studentene trekker frem at de fikk større innsikt i andres roller, men at temaene kan oppleves som mindre relevante.

«Studentene ønsker mer tid til refleksjon med veilederen og mulighet til å reflektere over egne handlingsmetoder fremfor å kopiere veilederen.»

Gjennom prosjektet vurderte stadig flere studenter refleksjon med veilederen som viktig. Vi i kombinasjonsstillingene har lagt vekt på å stimulere til mer refleksjon mellom student og veileder. Vi har også gjort studentene mer bevisste på hvilke læringsutbytter de kan arbeide med gjennom slike refleksjoner.

Studentene og vi i kombinasjonsstillingene har noe ulikt syn på tverrfaglig refleksjon. Vi har respekt for studentenes vurderinger, men ser samtidig en verdi i at de reflekterer og samarbeider på tvers av fagområdene. Det kan øke forståelsen og respekten for andre fagområder og gi større innsikt i dem.

Litteraturen viser også at flere sider ved pasientbehandlingen kan komme frem når ulike profesjoner deler perspektiver og utfordrer hverandre (11).

Simulering forbereder studentene på praksis

Som ansatte i kombinasjonsstillinger har vi deltatt aktivt i planlegging, utvikling og gjennomføring av simulering og ferdighetstrening på høyskolen.

Evalueringene fra 2023 til 2025 viser at en stor andel av studentene vurderer simulering og ferdighetstrening høyt. Tallene viser andelen som svarte «i stor grad» eller «i svært stor grad» på spørsmål om aktiviteten bidro til økt læringsutbytte (se tabell 1).

I fritekstsvarene beskrives simulering som «trygg trening før møte med virkelige pasienter». Flere peker på at de får øvelse i teamarbeid, kommunikasjon og håndtering av stress.

Praksis gir størst læringsutbytte

Ferdighetstrening vurderes også som en viktig læringsarena. Studentene trekker særlig frem muligheten til å øve på prosedyrer og teknikker før praksis, fordi det reduserer usikkerhet.

Praktisk utførelse i praksis skårer gjennomgående høyest av alle aktiviteter. Det tyder på at studentene fortsatt opplever praksisfeltet som den viktigste læringsarenaen. Samtidig fungerer simulering og ferdighetstrening som viktige supplementer som kan gi økt trygghet og mestringsfølelse.

Når vi i kombinasjonsstillingene deltar i disse aktivitetene, kan vi følge studentene tett både i praksis og på skolen. Vi får et godt innblikk i hvor skoen trykker for den enkelte studenten, og

hva det kan være behov for å arbeide mer med i praksis.

Oppstartssamtalen tydeliggjør forventningene

Vurderingssamtaler og studentoppfølging har fått økt oppmerksomhet gjennom kombinasjonsstillingene. I tillegg til midt- og sluttevaluering gjennomføres det også en oppstartssamtale mellom studenten, veilederen og praksislæreren.

Oppstartssamtalen var tidligere ikke satt i system ved alle utdanningene. Vi i kombinasjonsstillingene har vært pådrivere for å få systematisert den, og nå gjennomføres samtalen med alle studentene på AAIO-utdanningene.

Samtalen er viktig for å avklare forventninger mellom partene og bygge en trygg relasjon. I de åpne kommentarene beskrev flere studenter at samtalen gjør det enklere å forstå mål og forventninger for praksisperioden.

«Samtalen er viktig for å avklare forventninger mellom partene og bygge en trygg relasjon.»

Som en student skrev: «Det var godt å få snakke sammen om hva som forventes.»

Dette stemmer overens med den gradvise økningen i andelen studenter som opplever tydelige forventninger og god informasjon fra både praksislærer og praksissted. Utviklingen kan tyde på bedre struktur og kommunikasjon i oppfølgingen av studentene.

Studentene rapporterer også om bedre informasjonsflyt, tydeligere forventninger og mer forutsigbarhet i oppfølgingen. Det kan tyde på at tiltak som systematiske oppstartssamtaler og tydeliggjøring av roller har bidratt til å forbedre kvaliteten i praksisvurderingen etter at kombinasjonsstillingene ble innført.

Studentene får mer kontinuitet i oppfølgingen

Gjennom prosjektet har det vært en betydelig økning i andelen som i stor eller svært stor grad opplever at forventningene til dem som studenter er klare (se tabell 1).

Opplevelsen av god informasjon fra praksislærer har hatt samme utvikling. Informasjonen fra praksisstedet har hatt en mer moderat, men positiv utvikling.

Vi i kombinasjonsstillingene har brukt tid på de ulike praksisstedene for å gjennomføre samtaler og vurderinger, og vi er de samme som følger studentgruppen gjennom hele studiet. Det gir kontinuitet for både studentene og praksislærerne. Praksislæreren blir godt kjent med den enkelte studenten og utfordrer dem på læringsutbytter de trenger å arbeide mer med.

Kombinasjonsstillinger gir bedre praksisoppfølging

Utviklingen over tre år tyder på at kombinasjonsstillingene har bidratt til bedre kvalitet i praksisoppfølgingen. Vi har systematisert oppstartssamtalene og fulgt opp vurderingssamtalene underveis i praksis. Vi har også lagt vekt på helhet og kontinuitet gjennom hele studiet, fremfor å se hver praksisperiode isolert. I tillegg har vi brukt refleksjon aktivt for å styrke studentenes faglige utbytte.

Studentene opplever at kombinasjonsstillingene bidrar til bedre struktur, tydeligere kommunikasjon og økt læringsutbytte. Selv om resultatene varierer noe mellom kullene, tyder helhetsbildet på at ordningen har bidratt positivt til kvaliteten i praksisoppfølgingen.

«Studentene opplever at kombinasjonsstillingene bidrar til bedre struktur, tydeligere kommunikasjon og økt læringsutbytte.»

Kombinasjonsstillingene har blitt et viktig bindeledd mellom teori og praksis. Våre erfaringer er at rollen styrker både læringsmiljøet og samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet.

En utfordring ved å opprette slike stillinger kan være at universiteter, høyskoler og praksisfeltet må se behovet og være villige til å investere økonomisk i slike stillinger. Prosjektet vårt viser også at for å lykkes er det nødvendig med god forankring hos ledelsen i praksisfeltet.

Forfatterne oppgir ingen interessekonflikter.

TETTERE PÅ STUDENTENE: Høgskolen i Østfold og Sykehuset i Østfold har prøvd ut

kombinasjonsstillinger i tre år. De ansatte har blant annet fulgt spesialsykepleierstudentene gjennom refleksjonsgrupper, simulering, ferdighetstrening og vurderingssamtaler.

Illustrasjonsfoto: Dragana Gordic / Shutterstock / NTB

1. Grongstad M, Olsen KB, Hanssen TA. Kombinerte stillingers betydning for sykepleiere som veileder studenter i praksisstudier. Sykepl Forsk. 2020;15(82933):e-82933. DOI: [10.4220/Sykepleienf.2020.82933](https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2020.82933)
2. Skaalvik MW, Henriksen N, Normann HK. The nurse teacher's role in clinical practice – Norwegian nursing students' experiences. A cross-sectional survey. Nord Sygeplejeforsk. 2015;5(4):356–66. DOI: [10.18261/ISSN1892-2686-2015-04-05](https://doi.org/10.18261/ISSN1892-2686-2015-04-05)
3. Austenå M, Høybakk J, Nyhagen R, Sjøberg M, Sørensen AL, Heggedal K. Styrking av veileders kompetanse i utdanning av intensivsykepleiere – et aksjonsforskningsprosjekt. Nord Sygeplejeforsk. 2019;9(4):299–312. DOI: [10.18261/issn.1892-2686-2019-04-07](https://doi.org/10.18261/issn.1892-2686-2019-04-07)
4. Johansson A, Eide K. Refleksjon må inn i veiledningen av studenter i intensivsykepleie. Sykepleien. 2018;106(69405):e-69405. DOI: [10.4220/Sykepleiens.2018.69405](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2018.69405)
5. Harg I, Stubberud DG, Solberg P. Ny praksismodell i intensivsykepleie – studentenes opplevelser. Sykepl Forsk. 2025;20(98211):e-98211. DOI: [10.4220/Sykepleienf.2025.98211](https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2025.98211)
6. Tveiten S. Veiledning – mer enn ord. 5. utg. Bergen: Fagbokforlaget; 2019.
7. Haddeland K, Søderhamn U. Sykepleierstudenters opplevelse av veiledningssituasjoner med sykepleiere i sykehuspraksis: en fenomenologisk studie. Nord Sygeplejeforsk. 2013;3(1):18–32. DOI: [10.18261/ISSN1892-2686-2013-01-03](https://doi.org/10.18261/ISSN1892-2686-2013-01-03)
8. Lillemoen L, Gjerberg E, Nortvedt P. Refleksjon over klinisk-etiske dilemma. I: Magelssen IM, Førde R, Lillemoen L, Pedersen R, red. Etik i helsetjenesten. Oslo: Gyldendal Akademisk; 2020. s. 221–32.
9. Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU). Verktøy og metoder for etisk refleksjon [internett]. Trondheim: NAKU; 2021 [oppdatert 12. august 2024; hentet 3. september 2026]. Tilgjengelig fra: <https://naku.no/kunnskapsbanken/verktoy-og-metoder-etisk-refleksjon>
10. Røsnæs ER, Jølstad AL, Severinsson E, Lyberg A. Reflection as a skill: clinical supervision as a prerequisite for professional development to ensure patient safety. Open J Nurs. 2017;7(9):979–92. DOI: [10.4236/ojn.2017.79072](https://doi.org/10.4236/ojn.2017.79072)
11. Steinskog TLD. Tverrprofesjonelle team styrker kunnskapsbasert praksis. Sykepleien. 2025;113(99481):e-99481. DOI: [10.4220/Sykepleiens.2025.99481](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2025.99481)